

ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ ΑΡΜΟΝΙΑ
Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ:
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΘΕΜΑ Α

A1. Στο ομώνυμο μυθιστόρημα, η εντεκάχρονη ηρωίδα ,Αστραδενή, αναγκάζεται να εγκαταλείψει την ιδιαίτερη πατρίδα της, τη Σύμη, και να εγκατασταθεί στην Αθήνα, όπου ο πατέρας της αναζήτησε μια καλύτερη δουλειά. Σε ολόκληρο το απόσπασμα, η αφήγηση της Αστραδενής κινείται σε δύο χρονικά επίπεδα, στο παρελθόν και στο παρόν. Η μικρή ηρωίδα με τον ερχομό της στην πρωτεύουσα βιώνει νέες εμπειρίες που διαφέρουν ριζικά από τα έως τότε βιώματά της, αφού καθημερινά αντικρίζει τις εικόνες των πολυκατοικιών, των στενών διαμερισμάτων, των πολύβουων δρόμων, των παιδιών που ζουν περιορισμένα, χωρίς να μπορούν να παίξουν ελεύθερα και άφοβα.

Στην αναπόφευκτη σύγκριση, η ζωή της στη Σύμη αναδεικνύεται καλύτερη, έτσι που καθετί διαφορετικό που γνωρίζει στην Αθήνα της φαίνεται αρνητικό. Με τη νοσταλγική αναπόληση των παιχνιδιών, των ασχολιών των γυναικών, της αρχιτεκτονικής των σπιτιών και του τρόπου διαχείρισης του νερού στη Σύμη επιτυγχάνεται η νοητή επιστροφή στην ιδιαίτερη πατρίδα της, βρίσκοντας πρόσκαιρη ανακούφιση από τις δυσκολίες του παρόντος. Γενικά, η Αστραδενή καταφεύγει στην αναπόληση του παρελθόντος καθώς αδυνατεί να αναγνωρίσει την πρωτεύουσα ως το νέο της σπίτι, δεν μπορεί να ενταχθεί στην κοινωνία της και αισθάνεται να αποτελεί ακόμη μέλος της κοινότητας εκεί (π.χ. “Σ’ εμάς, στη Σύμη...”/ “Εδώ δεν το λυπούνται”).

A2. Στο απόσπασμα αυτό, το οποίο η συγγραφέας αφιερώνει στην παρουσίαση μερικών πτυχών της παραδοσιακής ζωής στη Σύμη, εντοπίζουμε διάφορα πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής, που σχετίζονται τόσο με τον υλικό όσο και τον πνευματικό βίο και δίνουν σημαντικές πληροφορίες για την καθημερινή ζωή, τις αντιλήψεις και των πολιτισμό των κατοίκων.

Πιο συγκεκριμένα, περιγράφονται οι ομαδικές εργασίες των γυναικών (όπως το ράψιμο και το πλέξιμο), τα παιχνίδια των παιδιών (όπως το κουτσό και τα αγάλματα), η αρχιτεκτονική του παραδοσιακού συμιακού σπιτιού με την ευρύχωρη κουζίνα, τον αποκρέβατο, τα μεγάλα παράθυρα και το τζάκι, η αυλή με τα διάφορων

ειδών φυτά και τη στέρνα, η σπουδαιότητα και η χρήση του νερού, η αντίληψη ότι το τζάκι πρέπει να ανάψει τα Χριστούγεννα, για να διώξει τους καλικάντζαρους, και ,τέλος, τα φόβητρα προς τα παιδιά (ο αράπησ ή η γριά), προκειμένου αυτά να καθίσουν φρόνιμα.

Στο κείμενο, η ζωή στη Σύμη προβάλλει ως ένας κόσμος ξεχασμένος ή ανύπαρκτος για τους κατοίκους της Αθήνας και ,γενικά, των μεγαλουπόλεων. Ο κόσμος υπαρκτός αυτός εξακολουθεί να είναι υπαρκτός σε κάποιες επαρχιακές πόλεις ή σε απομονωμένες περιοχές της Ελλάδας, όπου αξίες , όπως η ομαδικότητα και η συλλογικότητα, η αλληλοβοήθεια και η συντροφικότητα, ο ελεύθερος χρόνος και τα παιχνίδια, η άνεση, το λειτουργικό σπίτι, τα σπιτικά φαγητά, το νερό καλής ποιότητας, τα λουλούδια και τα φυτά βρίσκονται στο επίκεντρο και κάνουν καθημερινά τη ζωή του ανθρώπου να φαντάζει καλύτερη.

ΘΕΜΑ Β

B1.

Γλώσσα: η γλώσσα του κειμένου είναι απλή, καθημερινή, κατανοητή, όπως εξάλλου ταιριάζει στο λόγο ενός εντεκάχρονου κοριτσιού. Υπάρχουν, ωστόσο και λέξεις που προέρχονται από το ιδίωμα της Σύμης και ,γενικότερα, των νησιών του Αιγαίου, όπως «κουτσουλές», «ξεσποριάσου», «νταντέλα», «αποκρέβατος», ενώ κάποιες σχετίζονται κυρίως με τον προφορικό λόγο, όπως οι εκφράσεις «στο πι και φι», «εδώ, καλέ», «φρρρρτ», αλλά και η χρήση του β' ενικού προσώπου για να απευθυνθεί στον αναγνώστη (π.χ. « Έτσι και ρουφήξεις ένα φασκόμηλο... ζεστάθηκες στο πι και φι!»).

Ύφος: το ύφος του κειμένου είναι απλό, καθημερινό, άμεσο και προφορικό , στη δημιουργία του οποίου συντελεί τόσο η γλώσσα, όσο και η χρήση του παρατακτικού λόγου με τις απλές, σύντομες και κύριες προτάσεις. Επίσης, γίνεται ιδιαίτερα ζωντανό και παραστατικό στα σημεία που επικρατεί η περιγραφή (όπως η περιγραφή των χώρων του σπιτιού), ενώ ,τέλος, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε την παιδική αφέλεια αλλά κι έναν νοσταλγικό τόνο, καθώς η μικρή ηρωίδα αναπολεί την καθημερινή ζωή στην ιδιαίτερη πατρίδα της, τη Σύμη.

B2.

Μεταφορές: «Εδώ τα παράθυρα είναι αδύνατα», «το ένα παράθυρο της κουζίνας έχει το πρεβάζι του φτιαγμένο νεροχύτη»

Παρομοίωση: « [το νερό είναι] σα φάρμακο»

Προσωποποίηση: «Για να καπνίσει [το τζάκι], να διώξει το κακό απ' το σπίτι, να τρομάξει τους καλικαντζάρους»

Επανάληψη: «ψηλά ψηλά»

B3. Τα γεγονότα στο συγκεκριμένο απόσπασμα διαδραματίζονται με χρονική σειρά, ωστόσο ολόκληρο το χωρίο αποτελεί μια αναδρομή στο παρελθόν της Αστραδενής και ,μάλιστα, στις ευτυχισμένες στιγμές που έχει ζήσει στη Σύμη, πριν εγκατασταθεί μόνιμα στην Αθήνα. Στο μεγαλύτερο μέρος της αφήγησης κυριαρχεί η χρήση του δραματικού Ενεστώτα, έναντι κάποιου παρελθοντικού χρόνου. Ενδεικτικά σημεία της χρήσης του είναι τα εξής: «Ο πατέρας και η μάνα μου κοιμούνται ψηλά ψηλά...», «Το τζάκι δεν το ανάβουμε συχνά» και «Κάτω απ' το παράθυρο φυτεύουμε μελιτζανιές, δυόσμο, βασιλικά, κατιφέδες». Με τη χρήση του χρόνου αυτού, προσφέρεται παραστατικότητα και ζωντάνια στην αφήγηση, φανερώνεται η επιθυμία και η ανάγκη της ηρωίδας να επιστρέψει στην ιδιαίτερη πατρίδα της αλλά και η προσπάθειά της να αισθανθεί πως βρίσκεται ακόμη στη Σύμη.

ΘΕΜΑ Γ

Οι μαθητές καλούνται να επιλέξουν το θέμα της αρεσκείας τους και να αναπτύξουν τις ιδέες του βάσει του ορίου λέξεων που δίνεται.